

VN/9938/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta; Maahanmuuttoviraston lausunto

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa. Nyt tarkasteltavana olevat rajavartiolaikiin ehdotettavat muutokset tarkoittavat viraston näkökulmasta rajamenettelyn käyttöä turvapaikkaprosessin alkuvaiheessa laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Rajamenettelyn ideana on kansainvälisen suojelun hakemuksen ohjautuminen rajamenettelyyn tiettyjen edellytysten vallitessa ja tähän menettelyyn ohjattujen hakemuksen käsittely maksimissaan neljän viikon määräajassa. Rajamenettelyn tavoitteet toteutuvat vain, jos käytännön edellytykset hakemusten nopealle käsittelylle ovat kaikilta osin tosiasiallisesti olemassa. Tällöin kansainvälisen suojelun hakemusten rekisteröinti ja siinä yhteydessä ohjautuminen rajamenettelyyn ovat merkittävä osa nopeaksi ja tehokkaaksi tarkoitettua prosessia.

Esityksessä todetaan, että rajavartiolaikiin lisättäisiin nimenomainen sääntely rajanylitysliikenteen rajoittamisesta. Lisäksi valtioneuvosto voisi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä, jos se on välttämätöntä laajamittaisesta maahantulosta tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi. Kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisellä Suomen valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan olisi tarkoitus ohjata maahantulijoita tekemään kansainvälistä suojelua koskeva hakemus sellaisessa paikassa, jossa se on viranomaisten resurssien näkökulmasta tarkoituksenmukaisinta.

Etenkin laajamittaisessa maahantulossa ja silloin, jos toinen valtio käyttää muuttoliikettä hybridivaikuttamisen välineenä, on esityksessä kerrotun mukaisesti perusteltua keskittää hakemusten tekeminen paikkaan, jossa viranomaisilla on riittävät resurssit käsitellä hakemukset asianmukaisesti. Maahanmuuttoviraston näkökulmasta tämä olisi perusteena rajamenettelyn käyttöönotolle ja tarkoittaisi tilannetta, jossa kaikki sen piirissä olevat hakemukset ohjautuisivat rajamenettelyyn. Nyt rajavartiolaikiin ehdotetut muutokset osaltaan edesauttaisivat poikkeuksellisen tilanteen organisointia alusta alkaen, kun kansainvälisen suojelun hakemusten rekisteröinti tapahtuisi keskitetysti. Rajamenettelyssä olevien hakijoiden siirtäminen majoituspaikkaan olisi mahdollista toteuttaa johdonmukaisemmin, kun siirrettävät henkilöt olisivat lähtökohtaisesti tietyillä raja-asemilla. Samalla rajamenettelyn luonteen mukainen henkilön pitäminen menettelyn ajan rajalla tai sen läheisyydessä toteutuisi todennäköisemmin.

Rajamenettelyssä oleva hakemus tulee käsitellä Maahanmuuttovirastossa neljän viikon määräajassa. Tilanne, jossa maahanmuuttoa käytetään vaikuttamisen välineenä ja kaikki hakemukset ohjautuisivat menettelyyn, on luonnollisestikin hyvin vaativa, mikäli nopeaan menettelyyn ohjautuvia hakijoita olisi merkittävä määrä. Hakemusten asianmukainen käsittely edellyttää Maahanmuuttovirastolta vähintäänkin henkilöstöressurssien uudelleen organisoitua ja mahdollisia lisäresursseja. Rekisteröinnin keskittäminen osaltaan helpottaisi hahmottamaan ajankohtaista tilannekuvaa.

Hakijoiden kuulemisen käytännön organisointi keskitetyn rekisteröinnin jatkeena olisi helpompaa sekä fyysisen asiakaskohtaamisen että etäkuulemiseen tilanteissa. Menettelyssä oleva henkilö voitaisiin keskitetyn rekisteröinnin jälkeen sujuvasti ohjata hakemuksen jatkokäsittelyn kannalta tarkoituksenmukaisimpaan keskukseseen. Rajamenettelyn käyttöönoton yhteydessä esitetty mahdollisuus hakijan kuulemiseen videoneuvottelun välityksellä mahdollistaisi henkilöstön joustavan käytön riippumatta siitä, missä Maahanmuuttoviraston toimipisteessä asiaa käsittelevä virkamies työskentelee.

Laajamittaisen maahantulon tilanteessa hakemusten rekisteröinnin ja käsittelyn organisoinnin onnistuminen käytännössä on väistämättä osaltaan riippuvainen menettelyyn ohjautuvien hakijoiden määrästä poikkeuksellisessa tilanteessa. Tätä määrää on mahdotonta ennustaa. Sitäkin tärkeämpää on varautua laajamittaisen maahantulon tilanteeseen mahdollisimman moninaisesti, myös lainsäädännön keinoin.

Apulaispäällikkö, ylijohdajan sijainen

Elina Immonen

Johtava asiantuntija

Heli Sibelius

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 31.05.2022 klo 15:55. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Rajavartioloituksen kirjaamo

Rajavartioloituksen esikunnan oikeudellinen osasto